

# REEL POLİTİKA MI DEĞERLER Mİ

**T**ürkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) üyeliği konusunda taraflar dönüşü olmayan bir kopuştan kaçınsa da, katılım müzakereleri neredeyse başladığı andan itibaren bir duraklama sürecine girdiği biliniyor. Bunda da önce bazı Avrupalıların Türkiye'yi kimlik temelinde dışlaması, ardından Türkiye'nin liman ve havalimanlarını Kıbrıs'a kapatması, son olarak da ülkede artan otoriterlik ve hukukun üstünlüğü ilkesinin giderek buharlaşmasının etken olduğu gözlemleniyor.

AB'nin, yakın tarihinin en kaotik dönemlerinden birinden geçmekte olan Türkiye'nin gerçek gündeminde yer almadığı biliniyor. Türkiye yükselen otoriterlik eğilimi nedeniyle eleştirilir ve ekonomisi giderek yavaşlarken, 10 Ekim 2015'te yaşanan tarihinin en büyük terör eylemiyle zirveye çıkan devasa bir siyasi gerilimle karşı karşıya kaldı. Bütün bunların yanı sıra ülke, bu hayli istikrarsız ve tehlikeli koşullarda, 7 Haziran'da yapılan ve bir bakıma sonuçsuz kalan genel seçimlerin üzerinden henüz altı ay geçmeden, çok gergin bir ortamda yeniden seçime gitti.

Böylesi bir ortamda bile akli başında herkes uluslararası camiada saygın bir yer edinmek isteyen, demokratik ve ekonomik bakımdan gelişmiş bir Türkiye için AB çıpasının gerekli olduğunu göz ardı etmiyor. Başka bir deyişle AB, demokrasi, temel hak ve özgürlükler ve hukukun üstünlüğü alanlarında yaşanan gerilemeyi tersine çevirecek, ülkenin iç barışı ile ekonomik istikrarını yeniden sağlama potansiyeline sahip dengeleyici bir unsur olarak görülüyor. Dolayısıyla mevcut durumu gözden geçirerek, neredeyse olanaksız hale gelen katılım sürecinden bağımsız olarak, taraflar arasındaki ilişkileri onarma yönünde bir umut ya da "çıkış yolu" olup olmadığını saptanmaya çalışıldığında; böylesi bir açılımdan beklenebilecek şey, karşılıklı güvenin yeniden inşa edilmesi ve her iki tarafa da somut faydalar sağlanması gerçeği ortaya çıkıyor. Böylesi bir açılımın AB ile Türkiye vatandaşları arasında (en azından ciddi bir yüzdesi arasında) karşılıklı güveni yeniden sağlayabilmesi için, AB'nin Türkiye'ye yönelik politikasında bu güne kadar savunageldiği değerlerinden uzaklaşması gerekiyor. Hâlihazırda bu kategoriye giren iki alan var gibi görünüyor. Bunlardan biri dış politikada işbirliği, diğeri ise mülteci krizinin çözümünde işbirliği olduğu gözlemleniyor.

Gümrük Birliği Anlaşması'nı geliştirmek ve modernize etmek de bir seçenek olmakla birlikte bu seçenek en azından AB için şu





AB İLE TÜRKİYE VATANDAŞLARI ARASINDA KARŞILIKLI GÜVENİN YENİDEN SAĞLANABİLMESİ İÇİN AB'NİN, TÜRKİYE'YE YÖNELİK POLİTİKASINDA BUGÜNE KADAR SAVUNAGELDİĞİ DEĞERLERİNDEN UZAKLAŞMASI GEREKİYOR. HÂLIHAZIRDA BU KATEGORİYE GİREN İKİ ALAN VAR GİBİ GÖRÜNÜYOR. BUNLARDAN **BİRİNİN DIŞ POLİTİKADA İŞBİRLİĞİ, DİĞERİNİN İSE MÜLTECİ KRİZİNİN ÇÖZÜMÜNDE İŞBİRLİĞİ OLDUĞU** GÖZLEMLENİYOR.



anda bir öncelik teşkil ediyor gibi görünmüyor. Taraflar bu konuda birkaç ay önce, yani Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı'nın (TTYO) yavaş yavaş ilerlediği Mayıs ayında bir anlaşmaya vardılar. Bu süreç sonuca ulaştırılırsa şüphesiz Türkiye için yararlı olur. Yine de yetkililerin bu süreçte, durağan katılım sürecinde ertelenmiş olan tarım ve kamu ihaleleri gibi alanlarda ciddi reformlar yapması gerekiyor. Öte yandan, şu anda bu sürece bir belirsizliğin hâkim olduğu söylenebilir. Bu konuda tarafların beklendiği gibi bir müzakereye başlayabilmesi için, AB Bakanlar Konseyi'nin Avrupa Komisyonu'na müzakere yetkisi vermesi gerekiyor. Ancak şu ana kadar bu gibi bir yetkinin oylama prosedürüne dair tatmin edici herhangi bir bilgi açıklanmadı. Bu prosedür, nitelikli çoğunluk yerine oybirliği olur ise günümüz koşullarında bu yetki devrinin çok zor olacağını söylemek yanlış olmaz.

### DİŞ POLİTİKADA İŞBİRLİĞİ

2014 Türkiye İlerleme Raporu, Türkiye'nin AB'ye katılım sürecini yeniden canlandırmak ve sürece olan inancını yeniden vurgulamak üzere hazırladığı iddialı bir AB Stratejisi'nin damgasını vurduğu, en azından görünürde olumlu bir atmosferde yayımlandı. O zamanlar bu stratejinin uygulanamayacağını bilmesek de, Türkiye-AB ilişkilerinde yeni bir dönemin başladığına dair umutlanmak için sağlam bir temel olup olmadığını ve 2014 İlerleme Raporu'nun böylesi bir umuda dair ipuçları içerip içermediğini sorguladık.<sup>1</sup> Özellikle hukukun üstünlüğü ilkesinin AB'nin genişleme stratejisindeki merkezi konumu (üç temel dayanaktan biri) ve Türkiye'de bu ilkenin hazin vaziyeti göz önünde bulundurulduğunda vardığımız sonuç şöyleydi:

"İlerleme Raporu'ndaki temel yaklaşıma ve AB üst düzey yetkililerinden gelen açıklamalara göre AB Türkiye'yi giderek 'katılımı hedefleyen bir aday ülke' yerine bir 'stratejik ortak' olarak görüyor. AB, istikrarsızlığı kolayca Avrupa'ya yayılabilecek olan stratejik bir

bölge ile AB arasında tampon bölge konumundaki Türkiye ile dış politikada etkili bir işbirliği gerçekleştirmek istiyor. Türkiye için bu istikrarsız coğrafyadaki güvenlik boşluğu, Batı'ya, dolayısıyla AB'ye de yönelik yeni bir yaklaşım gerektiriyor."

Her ne kadar günümüz Türkiye'si AB'den ziyade ABD için stratejik bir ortak olsa da, bu yaklaşımların halen geçerli olduğunu söylemek mümkün. AB'nin Türkiye'yi, Türkiye'nin de AB'yi stratejik bir ortak olarak görmesi için yeterli zemin mevcut. Bu bağlamda Türkiye'de yöneticilerin çatışmacı söylemleri çelişkili gibi görünse de bu söylemin iç politika yönüne dikkate alınmalı.

AB, Türkiye'yi stratejik ortak olarak görmesinin kaçınılmaz bir bileşeni olarak Güney Komşuluk Politikası'nın (özellikle Doğu Akdeniz bölgesinde) gözden geçirilmesi sürecinde Türkiye ile işbirliği konusunda istekli davranıyor. Bu durum 2010'da Arap Baharı ile başlayarak farklı bir bağlamda devam etti. Başlangıçta Türkiye, AB katılım sürecinin de katkısıyla gerçekleşen ekonomik büyüme ve demokrasinin konsolidasyonu yönünde kaydettiği gelişmeyle AB ve bölge ülkeleri tarafından bir ilham kaynağı olarak görülmekteydi. Şu anda ise Türkiye, yükselen otoriterlik eğilimi, azalan büyüme oranları, barış sürecinin durması gibi farklı sorunlarla karşı karşıya. Ülkenin dış kaynaklı sorunlarına gelince; iki milyondan fazla Suriyeli mülteciye (Türkiye'de mülteci statüsünde olmasalar da) ev sahipliği yapması, bölgedeki mezhepsel çatışmalara dâhil olma ve Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) karşısında savunmasız kalma riskleri taşınması gösterilebilir.

### DİŞ POLİTİKADA VERİMLİ BİR İŞBİRLİĞİ MÜMKÜN MÜ?

AB Türkiye'yi yukarıda belirtilen koşullarda Güney Komşuluk Politikası'na dâhil edebilmek için fırsatlar ararken, İŞİD'le acil mücadele gereği ve Rusya'nın Suriye'ye askeri müdahalesiyle ortaya çıkan belirsizlikler gibi daha öncelikli konular gündeme geldi. Bu bağlamda sırf lojistik gerekçelerle olsa da, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki aşırı millîci eğilimler ve kargaşa karşısında Türkiye'siz etkili bir Avrupa stratejisi tahayyül etmenin güç olduğunu iddia eden bir takım Avrupalılar var. Bu Avrupalılar, Türkiye'nin ülke ve halkın güvenliğini tek başına sağla-

#### DİPNOTLAR:

1) Nilgün ARISAN, "Turkey-EU Relations in the Light of the 2014 Progress Report", Ekim 2014 [http://www.tepav.org.tr/upload/files/14138387520.Turkiye\\_EU\\_Relations\\_in\\_the\\_Light\\_of\\_the\\_2014\\_Progress\\_Report.pdf](http://www.tepav.org.tr/upload/files/14138387520.Turkiye_EU_Relations_in_the_Light_of_the_2014_Progress_Report.pdf)



2) Michael LEIGH, *A New Neighbourhood Strategy*, Ekim 2014.

3) Omer GHABRA, "Why Syrian Refugees in Türkiye are Leaving for Europe", *The Nation*, 28 Eylül 2015.

4) *The Roots of Europe's Refugee Crisis*, Carnegie Europe, Carnegie Endowment for International Peace, 1 Ekim 2015.

masının olanaksız olduğunu öne sürerek Avrupa'ya yönelmesini bekliyor.<sup>2</sup> Avrupa'nın Türkiye'den beklentisi kimi zaman Avrupalı cihatçıların transit geçişini engellemeye yönelik beklentileriyle sınırlı kalmış ve Türkiye de işbirliği için AB'den ziyade NATO'ya yönelmiş olsa da, dış politika alanında, karşılıklı güvenin inşası yönünde başlangıç noktası teşkil edebilecek bir işbirliği için nedenlerin mevcut olduğu açıkça görülüyor.

Her ne kadar karşılıklı ihtiyaçlardan kaynaklanan önemli bir potansiyel olsa da, Türkiye'nin büyük ölçüde iç siyasetindeki koşulların da etkisiyle dış politikasının belirsiz bir rota çizmesinden dolayı güven sorununu aşmak zor gibi görünüyor. Buna karşılık kendi krizleri ve ortak dış politika hedefi belirlemede yaşadığı güçlükler nedeniyle AB de, Türkiye'nin karşı karşıya olduğu güvenlik krizlerinde önemli bir rol oynamaya hazır görünmüyor. Böylece iki tarafın da uzun vadede stratejik hedefleri olmadığından, dış politikada kurumsallaşmış bir işbirliğinin en azından şu an için zor olduğu söylenebilir. Türkiye'nin AB'ye stratejik ortak olma olasılığının bir göstergesi olarak ülkenin AB deklarasyonlarına ve AB Konseyi kararlarına uyma oranına bakalım olursak, son yıllarda bu oranın büyük ölçüde azalmış olması (2010'da %74'ten 2014'te %29'a) bu alandaki işbirliği konusunda çok da umut verici değil.

### MÜLTECİ KRİZİNİN ÇÖZÜMÜNDE İŞBİRLİĞİ

Avrupa İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana dünyada yaşanan en ciddi mülteci krizine oldukça hazırlıksız yakalandı. Ana vatanlarında bir gelecekle kalmadığı sonucuna varan Suriyeli sayısı arttıkça, bunlardan birçoğu güvenli ve istikrarlı bir ortamda yeni bir başlangıç yapabileceği umuduyla Avrupa'ya giden riskli yolu seçmeye başladı.<sup>3</sup> Krizin esas nedeni olan Suriye'deki savaşı en azından yakın gelecekte sonlandırabilmek kapasitelerinin ve arzularının ötesine geçtiğinden, Avrupalı liderler krize acil ön-

lemlerle karşılık vermeye çalışıyor. Rusya'nın Suriye'ye doğrudan müdahalesi durumu daha da güçleştirdi. Her ne kadar Avrupa son zamanlara dek arka planda kalmayı tercih etmiş olsa da, durum artık göz ardı edilemeyecek noktaya ulaşmış bulunuyor.

Şu anda birçok AB ülkesi mültecilere kapılarını açmakla (özellikle Almanya) kendi vatandaşlarının korkuları doğrultusunda kısıtlayıcı politikalar geliştirmek arasında ikilem yaşıyor. Sonuçta AB, bazı üye devletler dışında, dayanışma ve sorumluluk duygusuyla, kendi içinde gerekli düzenlemeleri yapmanın yanı sıra, ön safta olup mültecilerin çoğuna sığınma hakkı veren ülkelerle etkileşimini artırma kararı aldı.<sup>4</sup> Buradaki temel amaç, Avrupa'ya düzensiz göç akışını engelleyerek, iskân plan ve programları vasıtasıyla meşru sığınmacılardan bir kısmını AB'ye düzenli şekilde alacak bir süreç oluşturmak. AB, mültecileri kendi bölgelerinde tutmak için onlara ev sahipliği yapacak ülkelere istihdam, eğitim, gıda ve sağlık hizmetlerinin sağlanmasında da yardımcı olma niyetinde.

Türkiye'de yaklaşık iki milyon Suriyeli mülteci bulunduğu ve bu yıl 350 binden fazlasının Avrupa'ya gitmek üzere Türkiye'den ayrıldığı göz önünde tutulduğunda, Türkiye AB'nin acilen işbirliğine gitmek istediği anahtar ülke konumunda oluyor.



5) Kemal KIRIŞÇI ve Elizabeth FERRIS, "Syrian Refugees and the Challenges to Türkiye and the international community", Brookings Institution, 30 Eylül 2015.

6) Hükümet her ne kadar son birkaç yıldır AB'den yeterince yardım almadığından yakınsa da 2011'de AB yöntemlerine göre yardım kabul etmeyeceğini, sadece acil durum acentesine yazılacak açık çek kabul edeceğini açıklamıştı.

7) Daha sonra bu miktar 3 milyar Euro olarak telaffuz edilse de kaynağı belli değil.

8) German Marshall Fund of United States, Turkish Perception Survey, Ekim 2015.

Ancak bu işbirliği Türkiye'nin AB katılım süreci ve adayıyla çok yakından ilgili gözüküyor.

Oysa Türkiye, bölgedeki Suriyeli mültecilerin en büyük alıcısı olarak krizden bilhassa etkilenmiş bulunuyor. Şu anda kayıtlara geçen iki milyon mülteci var. Birleşmiş Milletler (BM) Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne göre Türkiye, Irak'tan gelen mülteciler de eklenince dünyada en çok sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumunda. Dolayısıyla Suriye'deki durum devam edecek olursa, Türkiye'deki mülteci sayısı 2,5 milyona çıkabilir.<sup>5</sup> Türkiye için bu denli büyük bir Suriyeli mülteci nüfusunun ihtiyaçlarını yaklaşık 6.75 milyar euro masrafla karşılamak, her ne kadar ülke 2012 yılı sonuna dek dış yardım almayı reddettiyse de kolay değildi.<sup>6</sup> Bu nedenle mülteci sayısı arttıkça ve dönüş olasılıkları azaldıkça Türkiye uluslararası camiayla işbirliği arayışına girdi. Sağlık, eğitim, beceri ve dil eğitimine olan büyük talebi göz önünde bulundurduğumuzda AB'nin, Türkiye'nin bu hizmetleri sağlama yönünde kurumsal kapasitesini geliştirmesine yardım için çok daha ciddi bir çaba göstermesi bekleniyor.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Ekim ayı başında Brüksel'i ziyaret etti. Cumhurbaşkanı'nın seyahati başlangıçta Belçika hükümetinin daveti üzerineydi. Eylül sonunda mülteci krizine ilişkin yapılan AB Acil Durum Zirvesi'nde kendisiyle görüşme kararı alındı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan, AB'nin üç kurumunun (Konsey, Komisyon ve Parlamento) başkanlarıyla mülteci krizinin birlikte aşılabilmesi için işbirliğini yoğunlaştırma konusunu görüştü. Her ne kadar Cumhurbaşkanı'nın ziyareti Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinin başlangıcının 10'uncu yıldönümüne denk gelse de, ziyaretin amacı müzakerelerin geleceğini tartışmak değildi. Nitekim Cumhurbaşkanı Erdoğan, müzakere sürecindeki bir aday ülkenin temsilcisi olarak ağırlanmadı.

Avrupa Komisyonu tarafların görüşeceği bir "eylem planı" hazırladı. Taslak Eylem Planı'nda, AB ve Türkiye tarafından acil önlem olarak uygulanacak mülteci iskânı ve sınır kontrollerinde işbirliği gibi bir dizi eylem yer alıyor. Kurulacak çalışma grubunun en kısa zamanda görüşmelere başlaması planlanıyor. Ancak mülteci krizinin çözümü bağlamında kısa vadede somut sonuçlar alınması pek de mümkün görünmüyor. Amaç, Türkiye'ye çok büyük bir mülteci

akınını yönetmesinde ve Türkiye'den AB'ye düzensiz göç akışlarını engellemesine yardımcı olmak. Komisyon, ayrıca Türkiye'ye 1 milyar Euro fon<sup>7</sup> ayırma olasılığını da açıkladı.

## MÜLTECİ KRİZİNDE KARŞI KARŞIYA KALINAN ZORLUKLAR

Bir AB kaynağına göre bu, "dayanışmaya gidebilecek bir sürecin ilk adımı". Şu anda Türkiye tarafında, mevcut sığınmacı krizi nedeniyle Türkiye'nin AB'ye karşı büyük bir pazarlık gücü olduğu ve işbirliğinin Türkiye'nin belirlediği şartlarda yapılacağı yönünde bir hissiyat mevcut. Ancak bu süreçte ciddi zorluklar var ve Türkiye'nin mülteci akışını durdurma konusuna müdahilliyinin yakın zamanda sonuç vermesi beklenmiyor.

Her şeyden önce Suriyeli mülteciler Türkiye'de kalmak istemiyor. Bunun birçok sebebi var. Türkiye, Suriyeli mültecileri "misafir" statüsünde görüyor. Geçen sene hükümet Suriyelilere geçici sığınma ve genişletilmiş haklar sunmayı hedefleyen bir dizi kanun çıkardı, ancak söz konusu önlemler halen onlara tam mülteci statüsü vermekten çok uzak. Bu da eğitim imkânının ve seyahat hakkının sınırlı olduğu, düzensiz işlerde çalışılabileceği ve sağlık hizmetlerine erişimin olmaması anlamına geliyor. Her ne kadar mülteci kampları diğer ülkelerdekilerle karşılaştırıldığında görece iyi durumda olsa da, Suriyeliler'in %85'i kampların dışına çıkarak ülkeye dağılmış durumda. Aldıkları destek yetersiz ve yaşam koşulları giderek kötüleşiyor. Ayrıca German Marshall Fund'ın yaptığı yeni bir kamuoyu araştırmasına göre Türklerin %81'i göçmenlerin entegre olamadığını, %68'i ise mültecilere karşı daha katı bir yaklaşım benimsenmesi gerektiğini düşünüyor.<sup>8</sup>

İkinci olarak, AB'nin Türkiye'ye mültecileri desteklemek ve göçmen yönetiminde kullanmak üzere vermeyi önerdiği finansal destek konusu Türkiye'de bazı endişelere yol açtı. Bu fonların, en azından önemli bir bölümünün AB'nin 2014-2020 Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı'ndan tahsis edilmesi kabul edilecek gibi gözüküyor. Çünkü mülteci krizinde işbirliği konusuyla Türkiye'nin AB üyeliği adaylığı kapsamındaki yükümlülüklerinin hiç ilgisi bulunmuyor.

Üçüncü olarak, mülteci kriziyle mücadelede işbirliği vize serbestisi konusuyla ilişkilendirildiğinden, Türkiye halkı vizesiz bir Avrupa hayalinin 2017 yılına kadar ve hatta 2016 yılında otomatik olarak gerçekleşeceği algısını taşıyor. Oysa Türkiye vatandaşlarına vize şartının kaldırılması, Tür-

kiye'nin Vizesiz Rejim için Yol Haritası'nın koşullarını yerine getirmesine ve AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması'nı tam ve etkili olarak uygulamasına bağlı. Bunlar yapılsa bile son kararı, nitelikli çoğunlukla AB üye devletleri ve mutlak çoğunlukla Avrupa Parlamentosu verecek. Bu alandaki ciddi bir gecikme ya da başarısızlık, mülteci krizi konusunda AB ile Türkiye arasındaki işbirliğinin sonu anlamına gelebilir. Ayrıca AB yetkilileri Türkiye'yle vize serbestisi görüşmelerinin süreceğini, ancak bunun Avrupa'ya yönelik yeni mülteci akımları gibi örtülü bir tehdit varken mümkün olamayabileceğini ifade ediyor.

Dördüncü olarak, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Brüksel ziyaretinde de belirttiği üzere Türkiye, Suriye topraklarında uçuşa yasak/güvenli bölge oluşturulmasını talep ediyor. Fakat özellikle Rusya'nın Suriye'ye müdahalesinden sonra bu yönde bir ihtimal ortadan kalkmış durumda. Beşinci olarak, durma noktasına gelen AB katılım sürecinin samimi bir işbirliği önünde engel teşkil ettiği iddia ediliyor. Türkiye vatandaşları kendilerinin de günün birinde AB'nin bir parçası olacaklarına inanmadıkları sürece, Ankara ile Brüksel arasındaki işbirliği sığ ve siyasi iniş çıkışların olumsuz etkilerine açık kalıyor. Ancak katılım sürecinin canlanması, bloke edilen fasılların açılabilmesi sadece bazı üye ülkelerin liderlerine değil, bütün AB üye devletlerinin oybirliğiyle karar almalarına bağlı ki, Kıbrıs gibi bazı üye ülkelerin bu yöndeki olumsuz açıklamaları bu konuda umutsuz bir ortam yaratıyor.

Son olarak ve en önemlisi, işbirliğinin olmazsa olmazı konumundaki güven ilişkisi. Basına verilen beyanatların aksine bu ilişki son derece zayıf. İlişkilerin geleceğine yönelik kaygılar o kadar artmış durumda ki, AB'yi karar alma konusunda etkisiz kılabilir.

Eğer taraflar mülteci krizinin çözümünde etkili bir işbirliğine gitmeyi başaramazlarsa, bu AB'ye yönelik göçü artırmakla kalmayıp, sıkıntılarla boğuşan bu toplumun radikalleşmesine de yol açabilir. Böyle bir durumun hem Türkiye hem de Avrupa güvenliği açısından son derece tehlikeli sonuçları olabilir.

## AB REEL POLİTİKA UĞRUNA DEĞERLERİNDEN ÖDÜN VERMEMELİ

Birçok ciddi zorluğa karşın, Türkiye ile AB arasında dış politika ve mülteci krizinin çözümü konularında belirgin bir işbirliği potansiyeli olduğunu söylemek mümkün. Ancak böyle bir işbirliği, taraflar arasındaki ilişkiyi karşılıklı güven temelinde yeniden



canlandırmaktan çok, hâlihazırda var olan cılız güvene de büyük zararlar verme riskini taşıyor.

Bunun yanı sıra Türkiye vatandaşlarının önemli, AB vatandaşlarının da belirli bir kesimi bu alanlardaki işbirliğinin AB'nin Türkiye'ye aday üye yerine ortak çıkarlar paylaştığı stratejik bir müttefik olarak bakması riskini taşıdığı yönünde ciddi kaygı taşıyor. Bu bağlamda Türkiye demokrasinin çöküşüne geçmesi, Kürtlerle barış sürecinin sona ermesi ve hukukun üstünlüğünün ortadan kalkmasıyla tarihinin en zor dönemlerinden birinden geçerken, bu durum karşısında ses çıkarmamayı seçen bir AB, tehlikeli bir olasılık söz konusu olduğunda büyük bir siyasi bedel ödeyebilir. Türkiye'nin demokrat vatandaşları meselenin giderek "söz göçmenleri tutun biz de demokrasiyi unutalım" düzeyine indirgenmesinden giderek daha tedirgin oluyor.<sup>9</sup>

Financial Times<sup>10</sup> adını vermediği üst düzey bir Avrupalı diplomatın Brüksel'deki hâkim durumu özetleyen sözlerini şöyle aktarıyor:

"Bu göçmen akışını azaltmak zorundayız. Durum reel politika haline gelmiş vaziyette; iç politikaya dair kaygılarımızı bir tarafa bırakıyoruz."

14 Ekim'de yayımlanacak olan, Türkiye'nin demokratik eksiklikleri bir hayli eleştirmesi beklenen 2015 İlerleme Raporu'nun önce Türkiye'yle göç konusunda görüşmelerin yapıldığı AB Zirvesi arifesine denk gelmesi sonra da, Türkiye'deki 1 Kasım seçimlerini etkilememesi için ertelenmesi bu yönde bir işaret olarak değerlendiriliyor.

Avrupa Parlamentosu üyesi Marietje Schaake'nin belirttiği üzere<sup>11</sup>, "Avrupa liderleri, Türkiye toplumundaki derin kutuplaşmaya eğilmeli, temel hak ve özgürlüklere saygı gösterilmesi beklentisini net şekilde dile getirmeli. Zor konulardan kaçınmamalı. Bu konulara eğilinmesi, Türkiye halkına AB'nin temelinde yer alan ilkelerin gerçekten bir anlam ifade ettiği mesajını net bir şekilde verecektir."

AB değerleriyle reel politika arasında bir denge kuramazsa, bu durum bölgede mülteci akınının ana nedeni olan istikrarsızlığın daha da artmasına yol açar. Kim bilir, belki de AB Türkiye'ye ilişkin politikasında kendi değerlerinden uzaklaşırsa, bu kez Türkiye'den mülteci akının başlamasına neden olabilir.

**9)** Barçın YİNANÇ, "An unholy Turkish barter: Keep the migrants, forget democracy", *Hürriyet Daily News*, 6 Ekim 2015.

**10)** *Financial Times*, "EU woos Erdogan in effort to stem migration", 4 Ekim 2015.

**11)** "Can the EU Do Business With Erdoğan?", *Carnegie Europe*, 7 Ekim 2015.